

Як українці в хокеї грали

1.	„Рогош“	6	12	23:2
2.	ЛГЛ	6	6	16:3
				11:9

Початків гаківкової секції С. Т. „Україна“ треба шукати ще в передвоєнних часах. Ось в 1911 році. — як про це свідчить коротенька згадка у щоденнику „Діло“ з того року, намагається тодішній піонер українського спортивного руху проф. Іван Боберський впровадити нову спортову діяльність — гаківку на леді. Однак його ідея не увійшла ще тоді в життя. І другий раз цю саму думку піднесе в 1926 р. інж. Слезак — голова „України“ — з таким самим вислідом. Тим разом матеріальні обставини перешкодили нам бути тими, що перші впровадили новий, досі невідомий ще спорт.

Лариса МАРЧУК
(Львів)

«100 років українському хокею» — це об'ємне видання нараховує 400 сторінок захопливої історії виникнення на українських землях перших команд, які грали в канадський хокей із шайбою вже тоді, у далекому 1910 році. Післямову до книжки написав Микола Азаров — один з ініціаторів проекту «Льодові стадіони України» (2007 р.)

Під час розмови зі львівським дослідником, одним із авторів цієї книги Олесем Ногою дізнаємося, що зумовило її появу, з якими учасниками тих далеких подій він зустрічався, де шукав матеріали і, врешті, що мав на меті.

Правила до гаківки

— Що спонукало вас зацікавитися історією хокею у Львові?

— У 1990-ті роки, коли була проголошена незалежна Україна, до Львова почали вільно приїжджати українські емігранти з Канади, США, Австралії, Німеччини та інших країн. Залізна завеса впала і тоді галичани, які змушені були після Другої світової війни покинути Батьківщину, їхали сюди, щоб перед тим, як піти в інший світ, ще раз згадати молодість. Це були переважно люди похилого віку. І кожен мав свою історію життя. Вони ініціювали міжнародні конференції, зустрічі, з'їзди, в основу яких було покладено національну ідею. Ці люди розповідали вражаючу правду про становлення української нації за австрійського, польського, радянського урядів. Тоді я почув їхні виступи на міжнародній конференції, присвяченій 80-річчю спортивного товариства «Україна», заснованого у Львові 1911 року. До того ж відкрилися фонди львівських архівів, де зберігалося багато документального матеріалу під грифом «СС» про створення спортивних українських товариств, в основу яких була покладена ідея української державності, а також дослідження періодичних видань минулих років. Упродовж семи років я збирав документальний матеріал про розвиток українського хокею.

— Вам удалося зустрітися, поспілкуватися з колишніми спор-

товцями, або, як вони себе називали, змагунами — від слова «змагання»?

— Так, вони привезли свої опубліковані за кордоном спогади й статті. У період 1910–1914 років у західних областях України набув поширення канадський хокей або, як його називали галичани, гаківка. Інформація про цю гру швидко поширювалася через систему українських спортивних організацій «Сокіл» та місцеві періодичні видання. Діяли товариства забав рухових, в яких найпопулярнішими були заняття з канадського хокею. А тренувалися там учні та студенти міських навчальних закладів. Схожу роботу проводили українські національні структури. У 1912 році з ініціативи Івана Боберського, який очолював спортивне товариство «Сокіл», видали брошуру «Правила до гаківки». Поступальний рух українського хокею із шайбою зупинився на початку Першої світової війни. З періодичних видань я дізнався, що перші хокейні матчі відбувалися на Паненських ставах — нині це парк культури на вулиці Вітовського у Львові.

Сини художника Івана Труша створили українську хокейну команду

— А як по війні розвивалися події у спортивному товаристві «Україна»?

— Секція хокею офіційно була зареєстрована 1927 року. Сьогодні мало кому відомо, що в команді грали сини відомого українського художника Івана Труша — Мирон і Роман. Але, як розповів член ко-

манди Омелян Бучацький, хокей зароджувався дуже важко, передусім через необхідність значних матеріальних витрат. Спорядження хокеїста коштувало дорого, наприклад, кийок — 7 польських злотих, тоді як некваліфікований робітник заробляв 30 злотих на місяць. Рукавиці привозили з Канади, вони обходилися хокеїсту у 80 злотих, форма для воротаря — 500–600 злотих. Проблемою був штучний лід, проведення хокейних матчів залежало від погоди. Оскільки зима у Львові завжди була нестійкою, то один із майдаників виклали неглазурованою керамічною плиткою, його заливали водою за температури нуль градусів, тоді поверхня плитки вкривалася тонким шаром льоду, що давало можливість проводити хокейні матчі.

На той час у Польщі хокейні дружини змагалися в трьох класах — «А», «Б» і «Д». Лише рік знадобився хокейній дружині СТ «Україна», щоби увійти до класу «А». Величезна заслуга в переможних виступах СТ «Україна» тренера Романа Диця і воротаря Миколи Скрипія. Українські хокеїсти вибороли право грати у чвертьфіналах першості Польщі. У 30-х роках Львів був відомим осередком хокею в Польщі, хокейна дружина якого 1939 року спільно з чехословацькою поділила перше місце на першості Європи в Криниці. У польській команді грали шість хокеїстів зі Львова. На той час у нашому місті було шість хокейних команд. Окрім того, грали в хокей також студенти вузів та учні середніх шкіл.

Мирон (ліворуч) і Роман (крайній праворуч) Труші під час хокейного матчу. 1930-ті роки

Мирон і Роман Труші. Середина 1930-х років

Маску воротаря винайшов львів'янин

– Наскільки цей факт від-
повідає дійсності?

– Один із найкращих довоєнних хокеїстів львів'янин Микола Скрипій був єдиним воротарем у Європі, який сміливо виходив із воріт і керував обороною. Його називали Тигрисом. Під час відомого матчу з командою «Лехії» шайба вибила верхні передні зуби Миколи та застрягла в губах, проте скривавлений воротар поволі підвівся, сам виїняв шайбу з рота, кинув її на лід, виплюнув решту зубів, під'їхав до сітки, набрав кілька пригорщ снігу, обліпив ним обличчя, щоб зупинити кровотечу і, незважаючи на протест тренера, повернувся до воріт та дограв матч до кінця. Цей випадок змусив воротаря подумати про свою безпеку. Скрипій-Тигрис першим сконструював захисну маску, виготовивши її з військового шолома, до якого спереду причепив ефективну дротяну маску. Отож, Тигрис мав захисну маску вже 1933 року. Модернізував він і хокейний кийок. Канадський тренер Ней, побачивши цей кийок, дуже ним зацікавився. Він постійно звертаючись до Тигрису, повторював «мі юкі». Ніхто з гравців не розумів, про що йшлося. Аж згодом під час спільних тренувань Скрипій зрозумів оце настирливе «мі юкі». Якось канадець покликав перекладача і сказав: «Я – українець». Він просто не розмовляв українською, бо виховувався в англomовному середовищі, але знав про своє українське походження.

У середині 30-х років у Львові активно розвивався хокей. Матчі ставали своєрідними атракційними подіями в культурно-спортивному житті міста. На хокейних майданчиках обов'язково грали духові оркестри, довкола ставили льодові скульптури, підсвічували їх кольоровими лампочками. Хокей був настільки популярний і престижний, що до його розвитку долучалися деякі видатні особи. Наприклад, архітектор Іван Левинський та ректор Львівської політехніки Ед-

вард Ковач проектували спортивні майданчики. Польська влада добре фінансувала свої хокейні команди, тоді як українські існували на громадські і спонсорські кошти. Тож багато українців переходили грати до польських клубів. Та мало кому відомо, що у 30-х роках Львів став центром єврейського хокею. Саме тут відбулася Перша всеєврейська зимова олімпіада з хокею. Лише в містах Галичини існувало шість єврейських хокейних команд..

«Фінту Боброва» навчив Мирон Труш

– З приходом радянської вла-
ди, що змінилося в українському
хокеї?

– У радянській Росії грали в хокей, але не із шайбою, а з м'ячем. Розповідають, що Сталін викликав когось із відомих на той час спортивних функціонерів і запитав, якою найпопулярнішою спортивною грою радянські спортсмени могли б здобути авторитет на найближчих Олімпійських іграх. Почув у відповідь – канадський хокей із шайбою. Тоді дав наказ військовим створити радянську хокейну команду. На фінальний матч на першість Львова з хокею 1940 року прибула численна делегація спорткомітету Радянського Союзу. Тоді газета «Известия» писала про цей канадський хокей у Львові. У травні 1941 року, записав у своїх спогадах хокеїст Омелян Бучацький, він як капітан збірної команди і дев'ять кращих гравців зі Львова (серед них – брати Мирон і Роман Труші) отримали в обкомі фізичної культури путівки до Москви в столичні команди «Спартак», «Динамо» і ЦСКА, де мали вчити росіян грати в канадський хокей. Але почалася війна. По її закінченні українські хокеїсти – Мирон Труш та ще кілька галичан – тренували росіян. Учнем Мирона Труша був радянський хокеїст Бобров. Саме Мирон навчив його робити відомий кидок, який пізніше почали називати «фінтом Боброва». Під час його виконання хокеїст об'їжджає ворота й закидає шайбу. Парадоксально, що після успішних тренувань радянських спортсменів

Мирона Труша та інших хокеїстів вирішили позбутися й вислали до Сибіру. Завдяки настирливому листуванню матері Мирона Труша з Берією його повернули до Львова, однак він емігрував до Польщі, де до війни був відомий як блискучий хокеїст. Роман Труш залишився в рідному місті і взявся за відродження стрільби з лука. Він створив радянську школу з цього виду спорту, яка прославилася на весь світ.

Гестапо заборонило існування СТ «Україна»

Варто зазначити, що спортивне товариство «Україна» не припиняло функціонувати і в роки війни. Престижний турнір 1942 року відбувся в Кракові. Тоді українці виграли в поляків із рахунком 6:2, у Чехословаччини – 4:1, у німецької команди – 4:1 і стали переможцями турніру. Від чехів надійшла пропозиція укласти контракт на виїзд до Європи для участі в 12 турнірах у Німеччині, Австрії, Чехословаччині. Але німці українцям не дали переможного кубка, бо вирішили, що це випадковий. Згодом, через місяць, знову оголосили черговий турнір у Кричиці. Але й там учасники СТ «Україна» здобули перемогу. Тоді сам генерал-губернатор Галичини вручив українцям кубок. Після цього гестапо заборонило діяльність СТ «Україна».

Після війни доля українських хокеїстів склалася по-різному – одні опинилися в Сибіру, інші – в різних окупаційних зонах за кордоном. Але й там вони створили потужні хокейні команди «Львів», «Довбуш», «Лев» і вигравали у європейських команд. Перша діаспорна команда мала назву «Прикарпатські вовки». По війні, 1947 року, відбувся перший чемпіонат СРСР із хокею. На той час не було кому брати участь у ньому від України: одні видатні хокеїсти були за кордоном, інші – на засланні. Грав «Спартак»

Хокейна команда спортивного товариства «Україна». 1930 рік

Ужгород». Він програв з величезним рахунком, бо, як писали тоді в газетах, арбітри судили хокейні матчі із шайбою за принципом хокейних матчів із м'ячем. Адже це різні види хокею й різні правила. Тому й усталилася хибна думка, що після війни в Україні хокею не було.

У 1950-х роках за відродження хокею взявся Роман Труш, але йому не вдалося цього зробити. Лише в 60-ті у Львові та області знову почали з'являтися хокейні команди.

Зазначу, що ця книга містить багато спогадів і статей людей, які були в якийсь спосіб причетні до розвитку українського хокею. Варто замислитися над такою проблемою – професіоналів, людей витривалих, чесних і відданих своїй справі, сильних особистостей тоталітарні уряди завжди намагаються упокорити, підпорядкувати собі, щоб маніпулювати ними. Радянська система навіть відомий крилатий вислів перефразувала для своєї ідеології – «у здоровому тілі здоровий дух», а насправді він звучить так: «*mens sana in corpore sano*», що означає «здоровий духом здоровий тілом» – коли людина сильна духом, вона долає великі перешкоди на своєму шляху і волею Всевишнього реалізує власні здібності.

2011-го, з 17 по 23 квітня, в Києві відбуватиметься чемпіонат світу з хокею в першому дивізіоні групи Б. Де наші хокеїсти виборюватимуть путівку до Словаччини на чемпіонат вищого дивізіону. ТОП-чемпіонат пройде з 29 квітня по 15 травня у Братиславі та Кошиці.

Важливим чинником ухвалення рішення на користь України є те, що багато наших співвітчизників успішно виступають у зарубіжних клубах, в тому числі й в НХЛ. Про це, зокрема, йшлося під час зустрічі Президента України Віктора Януковича з головою Міжнародної федерації хокею Рене Фазелем. Пан Фазель передав Віктору Януковичу проектну документацію на будівництво в Україні Палацу спорту для хокею з шайбою.

Уряд також виділив 87 мільйонів гривень на реконструкцію столичного Палацу спорту.

А торік у серпні журнал «Віче» розповідав про спортивні здобутки спортсменів незалежної України. Зокрема, йшлося й про хокей. На XVI зимових Олімпійських іграх 1992 року в Альбервілі (Франція) два українці – Олексій Житник і Сергій Петренко, у складі об'єднаної збірної, здобули золоті нагороди.

До речі, перша книга, видана в Україні про олімпійського чемпіона, заслуженого майстра спорту СРСР і Росії, хокеїста-професіонала, неодноразового учасника матчів «усіх зірок» світового хокею, яскравого представника радянської київської школи хокею Олексія Житника, дбайливо зберігається в нашій редакції. Її нам подарував автор – батько Олексія Житника Микола Іванович Житник.

С. Д.

Буенос-Айрес

– Всесвітня столиця книги-2011

Юлія ЦИРФА

І справді, цього року запальний центр аргентинського танго виконуватиме не менш почесну, а може, й набагато важливішу місію: 23 квітня 2011 року, коли під егідою ЮНЕСКО всі країни відзначатимуть Всесвітній день книги, Буенос-Айрес прийме естафету книжкового осередку й визначатиме глобальний концепт розвитку літературної галузі аж до 22 квітня 2012 року, коли ця почесна місія перейде до Єревана.

Допоки ж у Всесвітній столиці книги вироблено три основні завдання на 2011 рік: сприяти читанню книжок, розповсюдженню їх і літературного надбання Аргентини. Річні проекти передбачають створення мультимедійної громадської бібліотеки й запис аудіоверсії більш як сотні «шедеврів світової класики». Крім того, наступного року обов'язково буде проведено тиждень книги «Буенос-Айрес – місто книжкових магазинів», адже у столиці Аргентини нараховується понад 400 книгарень (приблизно один магазин на кожні 6 тисяч жителів) – результат надзвичайної активності міністерства культури Аргентини, котре останніми роками досить ефективно працювало над низкою проектів у літературній сфері, як-от: «Не існує міста без поезії», «Дай мені книгу в подарунок», «24 серпня – День читача». Крім того, щорічний книжковий ярмарок у Буенос-Айресі відвідують більш як 1,2 млн. літературних шанувальників, що дає право аргентинцям назвати його наймасштабнішим ярмарком серед усіх, що відбуваються в іспаномовних країнах. «Це унікальна можливість продемонструвати світові історичний, теперішній і майбутній потенціал Буенос-Айреса – справжнього осередку друкарства», – зазначила Лучіана Бласко, директор програми «Всесвітня столиця книги – 2011» у Буенос-Айресі.

Справді, за підрахунками соціологічного центру «*Agencia Argentina de ISBN*», лише з 1996 до 2006 року випуск друкованих видань в Аргентині зріс на 120 відсотків. Певно, всі перераховані чинники і вплинули на рішення спеціального відбіркового комітету, який 12 червня 2009 року оголосив Буенос-Айрес Всесвітньою столицею книги 2011-го. До речі, до складу такого *ad-hoc* комітету зазвичай входять представники трьох найбільших професійних асоціацій книжкового світу (Міжнародного союзу видавців (МСВ), Міжнародної федерації книгопродавців (МФК), Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і установ (МФБАУ) та ЮНЕСКО. Присвоєння ними звання «Всесвітня столиця книги» якомусь місту – свідчення співпраці між основними партнерами у видавничій справі, бажання місцевої (або й державної) влади сприяти розвитку книговидавничої справи та читання.

Буенос-Айрес, до речі, став одинадцятим містом, оголошеним Всесвітньою столицею книги. До нього це звання присвоювали Мадриду (2001 р.), Александрії (2002 р.), Нью-Делі (2003 р.), Антверпену (2004 р.), Монреалю (2005 р.), Туруну (2006 р.), Боготі (2007 р.), Амстердаму (2008 р.), Бейруту (2009 р.) і Любляні (2010 р.).

